

mlado violinistko svetovnega slovesa, ki jo je v letu 2005 predstavil tudi kot svojo rezidenčno glasbenico.

YAKOV KREIZBERG je bil rojen v St. Petersburgu, kjer je študiral dirigiranje z Ilya A. Musin preden se je leta 1976 izselil v ZDA. Leta 1986 je osvojil prvo mesto na tekmovanju Leopolda Stokowskega v New Yorku. Danes je šefdirigent in umetniški svetovalec Nizozemske filharmonije in Nizozemskega komornega orkestra ter vodilni gostujoči dirigent Dunajskega simfoničnega orkestra. Od leta 1995 do 2000 je bil vodilni dirigent in umetniški svetovalec Bournemouthskega simfoničnega orkestra, v sezoni 2000/01 pa se je odrekel mestu generalnega glasbenega direktorja Komične opere v Berlinu. Yakov Kreizberg je dirigiral mnogim orkestrom po svetu, med drugim tudi orkestrom The Royal Concertgebouw, Leipzig Gewandhaus, Berlin Philharmonic, WDR Köln, NDR Hamburg, Staatskapelle Dresden, BBC Symphony, London Philharmonic, Philharmonia Orchestra, Deutsches Sinfonie-Orchester Berlin, Bayerischer Rundfunk, Tonhalle Orchestra Zürich, in bil tudi redni gost BBC Proms. V Severni Ameriki redno sodeluje z orkestri, kot so Philadelphia Orchestra (s katerim je bil na ameriški turneji leta 2003), Pittsburgh, Cincinnati in Minnesota Orchestra, prav tako pa je dirigiral filharmonikom v Los Angelesu in New Yorku ter simfoničnima orkestroma Chicaga in Bostona. Zelo uspešno je njegovo sodelovanje z založbo Pentatone Classics in Nizozemskim filharmoničnim orkestrom – peta izdaja njihove Tour de France je izšla junija leta 2005, z njimi je posnel tudi zmagovalno zgoščenko z Julio Fischer in Ruskim nacionalnim orkestrom. Njegova prva zgoščenka z Dunajskim simfoničnim orkestrom (Brucknerjeva 7. Simfonija) je bila izdana julija leta 2005. Kreizbergovi nadaljni projekti zajemajo turnejo po Španiji, Nemčiji in Švici z Dunajskim simfoničnim orkestrom in NHK Symphony ter Pacific Music Festival na Japonskem z Londonskim simfoničnim orkestrom, Orkestrom de Paris in Münchenskimi filharmoniki.

JULIA FISCHER, študentka priznane violinistke Ane Chumachenko, je leta 2005 osvojila nemško nagrado »ECHO« za izvedbo koncertov ruskih skladateljev (Hačaturjan, Prokofjev in Glazunov). Njeni nedavno izdani Mozartovi koncerti št. 3 in 4 so bili nagrajeni s petimi zvezdicami glasbene revije BBC Music Magazine. Zagotovo so »tehnična dovršenost, moč zvoka in virtuoznost tiste lastnosti mlade in izvrstne glasbenice Julije Fischer, ki jih ne moremo

spregledati«. Pred nedavnim je prejela tudi prestižno nagrado »Diapason d'Or Année« francoske glasbene revije Diapason in bila s strani BBC proglašena za vzhajajočo zvezdo leta 2006. Občinstvo in kritiki jo vedno znova sprejemajo z navdušenjem, saj jih zna nenehno očarati s svojo virtuoznostjo, popolnostjo, predanostjo in nadarjenostjo. Mlada violinistka je za svoje delo prejela še številne druge nagrade. Poleti leta 2005 je Julia Fischer slovesno odprla nemški Schleswig-Holstein Festival (Michael Tilson Thomas) in nastopala na londonskem Mozart Festivalu (Joseph Swensen). Prav tako je v tem letu prvič nastopila na glasbenem festivalu v Aspnu (David Zinman) in Grand Teton Festivalu (Yakov Kreizberg). V sezoni 2005/06 je Julia Fischer prvič sodelovala tudi z Boston Symphony (Paavo Berglund), Atlanta Symphony (Emmanuel Krivine) in Seattle Symphony (Gerard Schwarz) ter ponovno nastopila s filharmoniki iz New Yorka (Lorin Maazel) in z orkestrom iz Baltimorja (Yuri Temirkanov). Julia Fischer je zelo aktivna v Evropi. Lahko smo jo videli nastopati z orkestrom RAI Torino (Jeffrey Tate), s filharmoniki iz St. Petersburga (Maestro Temirkanov) in češkimi filharmoniki (Zdenek Macal). Pod taktirko Yakova Kreizberga bo nastopila z Münchenskimi filharmoniki, Dunajskimi simfoniki, Nizozemskimi filharmoniki, Nizozemskim komornim orkestrom in Bournemouthskimi simfoniki. V studiu je z Maestrom Kreizbergom posnela Mozartove koncerte za violino (1, 2 in 5) Sinfonio Concertante in koncert za violino Čajkovskega. Prihodnji snemalni projekti z založbo Pentatone Classics vključujejo koncerte Brahmsa in Mendelssohna. Julia Fischer igra na violini Guadagnini 1750.

NAPOVEDUJEMO

...

KONCERT ZA IZVEN

Sreda, 25. oktober 2006, ob 20.00

Velika dvorana Narodnega doma

KONCERT INDIJSKE GLASBE

Pandit Suresh Talwalkar – tabla

...

FESTIVAL

**IZZVEN – JAZZ FESTIVAL
MARIBOR**

2.–4. november 2006

www.izzven.si

...

KOMORNI CIKEL – 1. ABONMAJSKI KONCERT

Torek, 14. november 2006, 19.30

Dvorana Union Maribor

**ĠODALNI KVARTET
ŠOSTAKOVIČ**

Andrej Šislov – violina

Sergej Piščugin – violina

Fedor Belugin – viola

Aleksander Korčagin – violončelo

Spored: A. Borodin, M. Ravel, D. Šostakovič

...

KONCERT ZA IZVEN

Sreda, 15. november 2006, 21.00

Dvorana Union Maribor

Ponovitev festivalske produkcije Glasbenega

septembra 2006

OD TIŠINE DO GLASBE

Koncert za anekdoto in klavir

avtorski projekt JURETA IVANUŠIČA

in MARKA VEZOVIŠKA

Nastopa: JURE IVANUŠIČ

...

KONCERT ZA IZVEN

Sreda, 15. november 2006, 20.00

Velika dvorana Narodnega doma

THE FOOL COOL

JAZZ ORCHESTRA

»SUITA QUASI BALKANIKA«

Izidor Leitinger – dirigent

Solisti:

Simone Zanchini – akordeon

Dejan Lapanja – kitara

Nino Mureškič – tolkala

Bojan Cvetežnik – violina

Primož Fleischman – saksofon

Gost: Janez Dovč – harmonika

...

CIKEL ZA MLADE – 2. ABONMAJSKI KONCERT

Četrtek, 16. november 2006, 18.00

Dvorana Union Maribor

MALA TOLKALNA GLASBA

Sodelujejo: TOLKALNA SKUPINA SLOVENSKI

TOLKALNI PROJEKT (Barbara Kresnik, Matevž Bajde,

Damir Korošec, Franci Krevh, Tomaž Lojen, Davor

Plamberger, Dejan Tamše)

Spored: M. Menke, P. Šavli, SToP

...

CIKEL ORKESTRSKIH KONCERTOV »MARIBORSKA

FILHARMONIJA« – 2. ABONMAJSKI KONCERT

Sreda, 29. november 2006, 19.30

Dvorana Union Maribor

**KOMORNI ORKESTER
IZ MANTOVE**

Alexander Lonquich dirigent in solist na klavirju

Spored: W. A. Mozart

VLJUDNO PROSIMO, DA PRED KONCERTOM
IZKLJUČITE MOBILNE TELEFONE IN VSE NAPRAVE,
KI ODDAJAJO ZVOČNE SIGNALE.

CIKEL ORKESTRSKIH KONCERTOV »MARIBORSKA FILHARMONIJA«

KONCERTNA POSLOVALNICA

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

1. ABONMAJSKI KONCERT

Ponedeljek, 23. oktober 2006, ob 19.30, Dvorana Union Maribor

OB 60. OBLETNICI KONCERTNE
POSLOVALNICE MARIBOR

NIZOZEMSKI FILHARMONIČNI ORKESTER

YAKOV KREIZBERG dirigent

Solistka: JULIA FISCHER – violina

V sodelovanju z Veleposlaništvom kraljevine Nizozemske v Ljubljani in Bilateralnim fokusom

Informacije in prodaja vstopnic:

Narodni dom Maribor, Ulica kneza Koclja 9, 2000 Maribor, vsak delavnik od 9. do 17. ure,
v soboto od 10. do 12. ure ter uro pred koncertom v Dvorani Union v Mariboru.

Tel. 02 229 40 11; 02 229 40 50; 040 744 122; 031 479 000

Koncert sta podprla Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Mestna občina Maribor

SPORED

MAX BRUCH:
Koncert za violino in orkester št. 1 v g-molu, op. 26
Allegro moderato
Adagio
Finale: Allegro energico (alla breve)

* * *

DMITRIJ ŠOSTAKOVIČ:
Simfonija št. 11 v g-molu, op. 103 (1905)
Trg pred palačo (Adagio – attacca:)
Deveti januar (Allegro – Adagio – Allegro – Adagio – attacca:)
V spomin (Adagio – attacca:)
Alarm (Allegro non troppo – Allegro – Adagio – Moderato – Allegro)

Vzroki, zakaj se neka skladba obdrži na koncertnem repertoarju ali postane celo njegova stalnica, so lahko precej raznoliki. Idealistično si predstavljamo, da o tem odločajo le visoki estetski kriteriji, vendarle je realnost lahko tudi precej drugačna. Tako lahko o tem, kolikokrat se bo skladba znašla na koncertnih sporedih, odloča tudi na videz nepomembno dejstvo, da je za določeni inštrument napisanih le malo koncertantnih del, koncertne sporede pa lahko ukrivljajo tudi vsakodnevne tržne zahteve ali celo političnopropagandni aparat. Obe skladbi s tokratnega koncerta sta ujeti v takšno pretresanje koncertnih sporedov: Na eni strani imamo opravlka z znano skladbo neznanega skladatelja in na drugi z neznano skladbo znanega skladatelja. Zakaj ta paradoksa?

Nemški skladatelj **Max Bruch** (1838–1920) je bil v svojem času močno cenjen skladatelj, o čemer med drugim priča tudi častni doktorat, ki mu ga je leta 1893 podelila prestižna Univerza v Cambridgeu, danes pa je njegovo ime – in tako je bilo že takoj na začetku 20. stoletja – na koncertnih odrih praktično nezna- no. Izjema so le skladateljev Prvi violinski koncert, Škotska fantazija za violino in orkester ter variacije za violončelo in orkester Kol nidrei na judovske teme. Zanimivo je, da si Bruch občudovanja v svojem času ni priboril s tremi koncertantnimi deli, temveč z veliko bolj obsežnimi, pogosto tudi nacionalno obarvanimi oratoriji (Frithjof, Odisej, Pesem o zvonu, Arminius, Ahil, Mojzes). Naš vpogled v glasbeno zgodovino se- veda pogosto ni identičen z zgodovinskim trenutkom samim. Če danes kot vrh glasbene ustvarjalnosti 19. stoletja razumemo simfonijo in glasbene miniature, je občinstvo 19. stoletja veliko bolj cenilo t. i. »posvetne oratorije«. Le-ti so prebujajočemu se meščanstvu, ki je želelo aktivno participirati pri umetnosti in jo je zato »odrešilo« religioznih in aristokratskih spon, pomenili zamenjavo za religiozni ritual – vonjave kadil naj bi na- domestila visoka umetnost v obliki posvetnega oratorija kot napol kultnega dogodka. Tudi Robert Schumann si v svojem času slave ni pridobil s svojimi samospevi,

klavirskimi miniaturami ali simfonijami, temveč prav s posvetnim oratorijem Paradiž in Peri, ki ga danes le stežka najdemo na katerem od koncertnih sporedov. Relativni neuspeh Bruchovih obrtniško izredno dodela- nih skladb pa ni povezan le s spremenjenim zgodovin- skim pogledom. K hitremu zatonu njegove popularnosti je veliko pripomoglo, da je živel v Brahmsovi senci. 19. stoletje je očitno preneslo samo enega velikega nadaljevalca Beethovnovne klasične tradicije, medtem ko je z veliko bolj odprtimi rokami sprejemalo goreče Wagnerjeve navdušence. In prav tu je iskati tudi drugi razlog Bruchovega neuspeha – kot predavatelj kompo- zicije na Visoki šoli za glasbo v Berlinu (1890–1911) se je namreč odločno zavezal proti t. i. »novonemški« šoli z Wagnerjem in Lisztom na čelu, s čimer se je močno zameril prihajajoči mladi generaciji, pa čeprav med njegovimi učenci najdemo tudi dve tako veliki imeni, kot sta O. Respighi in R. Vaughan Williams. *Koncert za violino in orkester št. 1 v g-molu* je Bruch napisal med letoma 1865 in 1867, ko je služboval kot glasbeni direktor na dvoru v Koblenzu. Koncert je posvečen slavnemu violinistu Josephu Joachimu, ki je koncert tudi prvi izvedel v Bremnu leta 1868. Kritika je izvedbo pospremila z navdušujočimi zapisi, med katerimi gre gotovo izpostaviti tistega, po katerem naj bi Bruch napisal eno »izmed najboljših skladb za violino vseh časov«. Bruch se v formalnem smislu sicer opira na znameniti Mendelssohnov Violinski koncert, vendar pa ga v kantabilnosti celo prekaša. Prvi stavek je zasnovan fantazijsko, saj sta izpeljava in repriza sonatnega stavka združena. Središče koncerta je veliki adagio, v katerem se v nedeljivo mrežo spletajo tri melodične misli, finale pa ima »madžarski« priokus in je v svoji maniri precej podoben Joachimovemu lastnemu Koncertu v madžarskem slogu. Skladatelj se je pač prilagodil glasbenikovemu okusu. Ruski skladatelj **Dmitrij Šostakovič** (1906–1975) se je bil prisiljen uklanjati okusom vladajoče sovjetske politične opcije, pri čemer za razliko od Brucha ni imel izbire. Stroga stalinistična vladavina je bila neusmiljena in pod drobnogledom so se znašli tudi umetniki, ki naj

bi v prvi vrsti služili političnim idejam. Kar dvakrat se je pod težo očitkov o formalistični glasbi znašel tudi Šostakovič, ki je bil zato prisiljen revidirati svoj glasbeni jezik in ga prilagoditi široki ljudski množici ali bolje: ideološkim ciljem. S smrťo Stalina pa je leta 1953 nastopila »otoplitev«, še bolj potem, ko se je Hruščov jasno distanciral od diktatorskih metod. Vendar je bil Šostakovič v tem času že zlomljen – tako fizično kot tudi mentalno. Sledile so sicer izvedbe nekaterih njego- vih prej prepovedanih del (Četrta simfonija, opera Lady Macbeth, Prvi violinski koncert) in številne državniške časti (nagrade, častni doktorati). Vendar se je za vsem tem skrival še bolj perfiden partijski načrt: Šostakovič je bil sprejet v stranko, na shodih je moral brati tekste, ki so mu jih napisali drugi, postal je nekakšna maskota navzen idealne sovjetske komunistične družbe – na- vznoter je bil Šostakovič še vedno izgnanec. Prav v tej luči je treba razumeti nastanek obeh skladateljevih »revolucionarnih« simfonij – Enajste in Dvanajste –, ki jih je partija slavila kot najvišji dosežek skladatelja, zahodni tisk pa se je mučno spraševal, kaj se je zgodilo z nekoč velikim skladateljem. V *Enajsti simfoniji s podnaslovom »Leto 1905«* Šo- stakovič obravnava predrevolucionarne dogodke iz začetka 20. stoletja. Tako naj bi se v nedeljo, 9. janu- arja 1905, pred Zimsko palačo v Sankt Petersburgu zbrala množica delavcev z družinami (viri navajajo od 5.000 do 16.000 protestnikov), ki so neoboroženi, s pravoslavnimi ikonami in portreti carja, želeli carju Nikolaju II. izročiti peticijo, v kateri so tožili nad nemo- gočimi razmerami, v katerih se je znašlo tako preprosto kmečko kot tudi delavsko ljudstvo. Po znanstvenih zgodovinskih virih naj bi tragični dogodek zakrivila napačna vojaška ocena razpoloženja množice. Carju so svetovali naj zapusti prestolnico, sledilo je nekaj opozorilnih strelav, nato pa se je začelo pravo klanje, v katerem je izgubilo življenje vsaj 200 protestnikov, 500 pa jih je bilo ranjenih (carske oblasti so poročale o 50 mrtvih, zahodni časopisi kar o 20.000, medtem ko je bila uradna sovjetska številka 1.000). Prav ta dogodek je med ljudstvom razširil misel, da je car izdal

svoj narod, kar je samo še tlakovalo pot k oktobrski revoluciji dobro desetletje kasneje. Šostakovič si je svojo simfonijo v štirih stavkih s pro- gramskimi naslovi, ki potekajo brez premora, zamislil kot lepljenko revolucionarnih pesmi (vključil jih je kar devet), ki so vkleščene v počasen napetostni lok. Ta po svoji konstrukciji celo spominja na filmsko realnost, zato so mnogi v zvezi z Enajsto simfonijo govorili kot o »filmski glasbi brez filmak«, Igor Belskij pa je simfo- nijo kasneje interpretiral kot baletno glasbo. Skladba se odpre z »mrzlimi« kvintami in pedalnim tonom v godalih, ki slikajo atmosfero trga pred palačo, sledijo zlovešče triole v timpanih, ki zaokrožajo interval kvarte in jih je mogoče razumeti kot vodilni motiv za ljudstvo, eksponiranje pa zaključijo fanfare trobent kot slika signala vojske v pripravljenosti pred prvim strelom. To so edine tri skladateljeve izvirne ideje, iz katerih je zgrajeno celotno simfonično tkivo, v katerega v nada- ljevanju vdirajo številne revolucionarne pesmi. Drugi stavek slika nesrečne dogodke 9. januarja. Okvir stav- ka spet predstavlja »kvintna« tema v godalih, nato pa je iz okruškov revolucionarnih pesmi zgrajen obsežen klimaks. Za tretji, komemorativni stavek je Šostakovič izbral dobro znano pesem »Kot žrtve ste padli« (me- lodija se je iz Rusije prenesla v druge komunistične države, zato je znana tudi nam), končni finale pa je poln grozljivih fanfarnih signalov, ki se slišijo kot grozeča napoved prihodnosti. Skladba je bila krstno izvedena v sklopu praznovanja štiridesete obletnice oktobrske revolucije, zato se po- stavlja vprašanje, ali je Šostakovič res sezidal spome- nik revoluciji? Leta 1956, v času nastanka simfonije, so Budimpešto preplavili tanki, vkorakala je Rdeča armada, življenje je izgubilo 20.000 ljudi, 200.000 Ma- džarov je bilo prisiljenih pobegniti na zahod. Morda nam Šostakovič v resnici govori o tem pokolu. Morda o padcu berlinskega zidu leta 1989, morda o nesreč- nem enajstem septembru. Velike umetnine vendarle preživijo svoj čas.

Gregor Pompe

NIZOZEMSKI FILHARMONIČNI ORKESTER velja za najbolj vsestranski orkester v državi, z najboljšežnejšim repertoarjem med vsemi nizozemskimi orkestri, zanos in raznolikost pa sta ključni besedi, ki ga opisujeta. Od Mozarta, Wagnerja pa vse do Peterisa Vasksa; repertoar Nizozemskega filharmoničnega orkestra je izjemno širok in raznolik. Skupaj z novim šefdirigentom, Yakovom Kreiz- bergom, in številnimi gostujočimi glasbeniki orkester vedno znova navdušuje publiko in strokovno javnost. S kar 130 glasbeniki je Nizozemski filharmonični orkester največja orkestrska institucija na Nizozemskem, ustano- vljena leta 1986 z združitvijo Amsterdamskih filharmoni- kov, simfonikov iz Utrechta in Nizozemskega komornega orkestra. V tem duhu nadaljuje tradicijo, zato je njihov program prepleten z različnimi vrstmi glasbe, od klasič- nega repertoarja pa vse do moderne glasbe. Orkester ima dolgo tradicijo v izvajanju glasbe holandskih skladateljev, prav tako pa so že pripraviili in izvajali premiere del drugih svetovno znanih komponistov, kot so Andriessen, Loeven- die, Jeths, Hamburg, Kox, Koolmees in Ketting. Večina koncertov (okoli 60 na sezono) izvajajo v svetovno znanem akustičnem amsterdamskem Concertgebouw, prav tako pa orkester spremlja veliko izvajalcev v amsterdamskem Muziektheatru. Orkester je sodeloval z mnogimi solisti, kot so Frank Peter Zimmerman, Leonidas Kavakos, Vladimir Repin, Maxim Vengerov, Bella Davidovich, Leif Ove Andsnes, Maria João Pires, Stephen Hough, Stephen Kovacevich, Elisabeth Leonskaja, Radu Lupu, Heinrich Schiff, Natalia Gutman, Frans Helmersson, Mischa Maisky, Antonio Menesses, Si- mon Trpčeski, Wayne Marshall, Nikolai Znaider, Truls Mørk, Isabelle van Keulen, Christian Zacharias, H. K. Gruber, Paul Watkins, Neal Davies in Rosemary Joshua. Dirigenti, ki so nastopali z orkestrom, so tudi: Rudolph Barshai, Andrew Litton, Markus Stenz, Dmitri Kitaenko, Emmanuel Krivine, Sir Yehudi Menuhin, Hans Vonk, Kenneth Montgomery, Paul McCreesh, Jaap van Zweden, Tadaaki Otaka in Claus Peter Flor. Leta 2003 je Hartmuta Haenchena nasledil dinamični diri- gent Yakov Kreizberg. Svež veter, ki je med nizozemskimi filharmoniki zavel po prihodu novega šefdirigenta, se odra- ža ne samo s koncertnimi uspehi, širjenjem repertoarja, z večjo mednarodno prepoznavnostjo, temveč tudi v številu gostovanj. Tako jih je pot iz njihove domicilne dvorane Con- certgebouw v Amsterdamu tokrat pripeljala tudi v Maribor. Na današnjem koncertu se bo orkester predstavil skupaj z